

Stary Wielisław to jedna z najstarszych miejscowości Ziemi Kłodzkiej, lokowana na prawie niemieckim w drugiej połowie XIII w. na miejscu wcześniejszej osady.

Według miejscowej legendy, w X wieku miał tu istnieć kościół, w którym modlił się św. Wojciech, patron Polski, przed swoją podróżą misyjną do Prus. Źródła pisane po raz pierwszy wzmiankują tę osadę, nazywaną wówczas wsią Wilhelma (Vilhelmstorf), a od 1564 r. Altwilmsdorf. W połowie XIV wieku we wsi, należącej wówczas do rodu rycerskiego Ratold von Zdanitz, funkcjonowały dwa dwory (tzw. dolny i górny), młyn, kamieniołom i wolne sądzizno z karczmą, kuźnią oraz ławniami: szewską i piekarską.

Stary Wielisław mocno ucierpiał w czasie wojen husyckich. Wieś została spłądowana, a miejscowy kościół spalono. Z pożaru ocalał jedynie cudowna figura Matki Boskiej Bolesnej, która dziś znajduje się w ołtarzu głównym kościoła. Nieopodal wielisławskiego młyna nad rzeką Bystrzycą w dniu 27 grudnia 1428 r. rozegrała się krwawa bitwa, w której rycerstwo kłodzkie i śląskie, dowodzone przez Piastę, księcia Jana z Ziębic, próbowało zatrzymać kacerzy. W starciu poległo ponad 700 wojowników, w tym sam książę. Miejscowa ludność na pamiątkę tego wydarzenia wystawiła w tym miejscu kaplicę, która stoi po dziś dzień.

Gdy w XVI w. w Hrabstwie Kłodzkim coraz bardziej rozpowszechniały się reformacyjne nauki Marcina Lutra, Stary Wielisław niewzruszenie trwał w wierze katolickiej, co z pewnością było zasługą nowych właścicieli wsi – kłodzkich jezuitów.

W XVII i XVIII w., gdy w Hrabstwie Kłodzkim rozkwitł kult maryjny, dzięki staraniom kolejnych proboszczów przywrócono miejscowemu kościołowi charakter pielgrzymkowy. Ruch pątniczy do cudownego wizerunku Matki Boskiej Bolesnej znacząco przybliżyła na sile po otrześnięciu epidemii "czarnej śmierci". Jako wdzięczność za ocalenie wsi od zarazy mieszkańcy wystawili w 1682 r. kolumnę wotywną, która obecnie stoi przed kościołem parafialnym.

Już od 1625 r. wieś była znana z bijącego opadał tzw. dworu dolnego źródła kwaśnej wody mineralnej („podobnej do kudowskiej, lecz słabszej”). W początkach XIX w. w Wielisławiu, podzielonym wówczas na trzy części: dwie rycerskie i kościelną, działały: dwa folwarki, dwa młyny wodne, garzelnia (browar), kamieniołom oraz katolicka szkoła. Systematycznie wzrastała też liczba mieszkańców. W roku 1894 przez Stary Wielisław poprowadzona została linia kolejowa z Kłodzka do Kudowy. Na początku XX w. we wsi działało 5 gospód, nowoczesna cegielnia oraz filia kłodzkiego przedsiębiorstwa energetycznego.

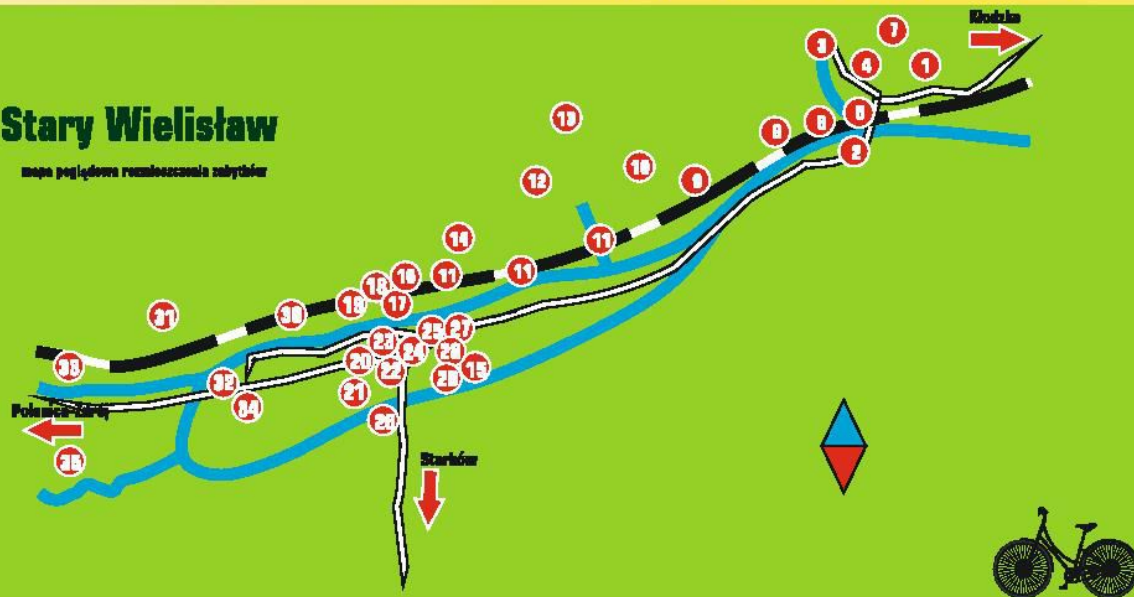
Mieszkańcy wsi ucierpieli w trakcie wojen napoleońskich, śląskich i obydwu wojen światowych. Konsekwencją II wojny światowej była zmiana narodowościowa wśród osadników tak we wsi, jak i w całym regionie. W 1946 r. zmieniono niemiecką nazwę miejscowości na polską - Stary Wielisław.

Nadzwyczaj doniosłym wydarzeniem w dziejach wsi było w 2001 roku uroczyste podniesienie Sanktuarium Wielisławskiego do rangi Sanktuarium Międzynarodowego. Uroczystościom religijnym przewodniczył kardynał Luigi Poggi, osobisty wysłannik papieża Jana Pawła II z Watykanu.

Stary Wielisław

mapa poglądowa rozmieszczenia zabytków

Projekt finansowany w ramach II edycji konkursu grantowego "Tu mieszkam, tu zmieniam" organizowanego przez Fundację Banku Zachodniego WBK Im. Stefana Bryły, przy współpracy z Bankiem Zachodnim WBK

opracowanie graficzne Terese Klóc
redakcja opisów Małgorzata Zakupka
koordynator projektu Marek Królikowski

STARY WIELISŁAW wieś z historią w tle

